

Tárgytematika / Course Description

Fejezetek hő- és áramlástan témaköréből

AJLM_BMTM018

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Hanula Barna

Félév / Semester: 2017/18/1

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 15/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tantárgy célja a hő és áramlástan törvényeinek összekapcsolása gyakorlati műszaki megoldásokkal. A félév folyamán a hallgatók elmélyíthetik mérnöki gondolkodásmódjukat, és ugyanakkor megértik a járművekben lezajló hő- és áramlástan folyamatokat. A belsőégésű motorok kiváló lehetőséget nyújtanak komplex problémák elemzésére és megoldására. Ennek érdekében a tananyag kitér a mai modern megoldásokra, de megmutat régebbi jelentős fejlesztési mérföldköveket is, mindig az ok és okozat szempontjai szerint haladva.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

1. Motorteknikai alapismeretek

A motor feladata, megvalósuló körfolyamatok, ezek jellemzői (üzemanyag, p-V diagramok)

Motorok csoportosítása ütemszám -, hengerelrendezés - és hűtési mód szerint

2 és 4 ütemű Otto- és Diesel-motorok működési elve, kialakítása és felépítése

2. A termodinamika alapjai

Termodinamikai állapotjelzők, - mennyiségek és - állapotváltozások jellemzői és leírása, a Carnot körfolyamat leírása és ábrázolása, az Otto-, Diesel- és Seiliger S. körfolyamatok leírása és ábrázolása.

A mérnöki feladatok grafikus értelmezése és megoldása.

3. Motorteknikai alapegyenletek

A motor jellemző méretei, a gázcsere-folyamat jellemző mennyiségei (levegőarányok, légnyelés és töltési fok), az indukált - és effektív teljesítmény fogalma, a töltetcsere-lefolyás elemzése diagram alapján. Kagylódiagramok elemzése. Égéshő és fűtőérték közti különbség értelmezése. A légnyelés és a töltési fok összehasonlítása

4. Töltetcsere

Áramlástan ismeretek, töltetcsere folyamata (Bernoulli- törvény, nyomásfajták, kritikus sebesség), a töltetcsere vezérlése (csoportosítása, típusai, szelepelrendezések)

Változtatható szívórendszerek, működési elvük (rezonanciafeltöltés, lengőcsőfeltöltés, kapcsolt rendszerek), töltetmozgások (jelentősége, fajtái, típusai)

5. Az égés folyamatai

Tüzelőanyagok tulajdonságai, - jellemzői, - égése (sűrűség, öngyulladás, mérés, blokk-sémák)
A benzin-levegő keverék gyújtása, - gyulladása és - égése (gyújtógyertya, gyulladási késedelem, lángfront-terjedés, kopogásos égés)
A gázolaj befecskendezése, - gyulladása és - égése

6. Energia átalakítások, hatásfok, veszteségek

A hatásfok fogalma, tökéletes Otto- és Diesel-motorok hatásfokai (közelítések)
Veszteségek fajtái, - útjai, - arányai Otto- és Diesel-; szívó- és feltöltött motorokban

7. Károsanyag kibocsátás

Károsanyagok képződésének tipikus módja, - helye és - okai Otto- és Diesel- motorokban.
Károsanyag kibocsátás határértékei
Képződött károsanyagok kezelésének lehetőségei (katalizátor fajták, részecskeszűrők)
Hármashatású katalizátor működése a légviszony függvényében, okok és magyarázatok
Károsanyagok képződésének csökkentése a motoron belül (nem utánkezelő eljárások)
Kipufogógáz visszavezetés hatásmechanizmusa a NO_x képződésre. Az SCR katalizátor működése és a deNO_x katalizátor működési elve.

8. Keverékképzés

A keverékképzés feladata, - típusai, - fajtái Otto motorokban (karburátor, befecskendező rendszerek, homogén -, rétegzett keverék)
Szekunder töltetmozgások (turbulencia) feladata, - fajtái Otto- és Diesel-motorokban
Diesel befecskendező rendszerek feladata, - kivitelei, ezek jellemzői

9. Hőátadás alapjai, hűtés

A hőterjedés alapesetei, ezek jellemzői
A konvektív hőcsere folyamatai, áramlásfajták befolyása
A lángsugárzás folyamata, összefüggése a hőmérséklettel
Belső égésű motorok hűtése, hűtések fajtái

10. Feltöltés

A feltöltés célja, - szükségessége, - fajtái és - korlátai. A turbófeltöltő felépítése, - működése, - jellemzői és - üzemi korlátai. A turbófeltöltők szabályozása, turbófeltöltő rendszerek kiépítése, - módzatai. A mechanikus feltöltő rendszerek jellemzői, - fajtái, - előnyei és hátrányai

11. Turbó, kompresszor hatásfoka, - hűtése

Mechanikus - és turbófeltöltők hatásfokának alakulása nyomásviszonyuk és térfogatáramuk függvényében
A töltőlevegő visszahűtés előnyei, - termodinamikai jelentősége és - kiépítési módjai, ezek jellemzői. A kompresszor folyamatainak ábrázolása T-s diagramban. A turbina folyamatainak ábrázolása T-s diagramban.
Kétlépcsős feltöltés köztes hűtéssel (T-s diagram)

12. Szivattyúk

Folyadékok csőben való áramlásának jellemzői, a szivattyúk csoportosítása
Térfogatkiszorítású szivattyúk fajtái, működési elvük, alkalmazási területük. Az örvényszivattyúk felépítése, - működési elve, - működése a járókerék kialakítás függvényében (egyenes -, előrehajló - és hátrahajló lapátos). Különleges szivattyútípusok.
Az Euler-turbinaegyenlet és vektorábrái. A kavitáció fogalma, - hatásai és - elkerülése

---

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

- Dezsényi-Emőd-Finichiu: Belsőégésű motorok tervezése és vizsgálata /Tankönyvkiadó, 1990/;
- John B. Heywood: Internal Combustion Engine Fundamentals /McGraw-Hill, 1988/;
- Dr. Kalmár - Dr. Stukovszky: Belsőégésű motorok folyamatai /Műegyetemi Kiadó, 1998/;
- Richard Basshuysen, Fred Schäfer: Handbuch Verbrennungsmotor: Grundlagen, Komponenten, Systeme, Perspektiven /Vieweg+Teubner Verlag, 2012/;
- <http://www.motorlexikon.de/>

Ajánlott irodalom:

- Univ.-Prof.Dr.techn. F.Pischinger: Verbrennungsmotoren Band I,II;
- Rudolf Pischinger, Manfred Klell, Theodor Sams: Thermodynamik der Verbrennungskraftmaschine: Der Fahrzeugantrieb /SpringerWienNewYork, 1989/;